

PERFORMANCA THAY IMPAKTIE KONSULTATIVUNE KONSILESKO VASH KOMUNITETYA

2015-2016

Organization for Security and
Co-operation in Europe
Mission in Kosovo

PERFORMANCA
THAY IMPAKTIE
KONSULTATIVUNE
KONSILESKO
VASH KOMUNITETYA

2015-2016

TABELA E ANDRIPESKI

LISTA E HARNIPYENGI.....	4
EKZEKUTIVUNO ANDRIPE.....	5
1. INTRODUKCIA.....	6
1.1 Metodologia.....	6
2. LEGALUNO RAMI.....	7
3. ANDRIPE.....	7
4. PERFORMANCA THAY IMPAKTI E BUTYAKO E KKK.....	9
4.1 Komunikipe e komunitetencar.....	9
4.1.1 Godornipesko niveli e KKK thay oleske jenengo.....	9
4.1.2 Notadeipe e butyako e KKK.....	11
4.2 KKK sar phanglipe mashkar komunitetya thay Kosovake institucie.....	12
4.2.1 Institucie e savahtune jenipea ano KKK.....	12
4.2.2 Sar institucie respodinena pe KKK rekomandipya.....	13
4.3 Komentipe e legislaciako thay politikake iniciativengo.....	14
4.4 Aqhavipya ano laqharipe e funkcionipesko, zorakeripe thay influenca e KKK.....	15
4.4.1 Dikhipya e komunitetenge reprezentyengo ano KKK.....	15
4.4.2 Dikhipya e savahtune jenengo kola reprezentinena institucie ano KKK.....	16
5. KONKLUZIE.....	17
6. REKOMANDIPYA.....	17
Annex 1. Rekomandipya biqhalde ko institucie.....	19

LISTA E HARNIPYENGI

KS	Kosovako Sombeshipe
KK	Komiteti vash Komunitetya
KKK	Konsultativuno Konsili vash Komunitetya
KRO	Komuniteteski Rerezentipeski Asociacia/Organizacia
KHIK	Komiteti vash Hakaya thay Interesya e Komunitetengo thay Iranipe
MKI	Ministria vash Komunitetya thay Iranipe
OKP	Ofisi vash Komunitetenge Puqipyra
OSCE	Organizacia vash Siguripe thay Ledeipe ani Evropa
RTK	Radio Televizia e Kosovaki

EKZEKUTIVUNO ANDRIPE

Konsulativuno Konsili vash Komunitetya sito trupo kerdo talo autoriteti e Presidentesko, vash te sigurinel yekh forumi vash regularuno yaveripe mashkar o komunitetya thay institucie. Olesko shukarno funkcionipe sito vitaluno vash te sigurinel kay o dikhipya e komunitetengo thay olenge jenengo phanglo e legislacia, publikune politike thay programya e specialune vasnipesko vash olenge siton artikulime thay konsiderime kotar institucie.

Sheruno resipe akala raportesko sito te notadeinel o lekanipe e Konsultativune Konsilesko vash Komunitetya e legalune rameya regulindoy olengi buti thay sherune funkcie ayekha vi te identifikiel thay mothavel nesave nanipyva vay aqhipya kay musay te laqhargyon vash kay akava mehanizmo te ovel may efektivuno ano bayaripe e komunitetenge kotorleipesko ano decisiako leipe. Ov sigurinel o harno notadeipe e duy sherune rolengo e Konsulativune Konsilesko vash Komunitetya: te kerel phanglipe mashkar o komunitetya thay Kosovake institucie; thay te dikhlarel e draft legislacia thay politika anglo kay miratingyola kotar raibe, thay te sigurinel kay o dikhipya e komunitetenge lelele pe konsideripe. Raporti notadeinela akala duy aspektya e KKK—ka rolako vash periodi Januari 2015–Decembri 2016, kova uqharela o kotora e mandatyengo e duy kompoziciengo e KKK (Avgusti 2014 – Septembri 2016 thay Septembri 2016 – Septembri 2018).

Raporti hraminela kay o progresi reslilo ano nesave sure ano raportipesko periodi. Ko sasutnipe, o raporti mothavela o laqharipyva ano kotorleipe e KKK jenengo ano regularune KKK—ke kedipyva, komunikipe mashkar o KKK jene thay KKK Sekretariati, ayekha vi mashkar institucionaluni komunikacia phanglo e Presidenteske Ofisea, thay ulavipe e informaciengo mashkar o jene e KKK. Pashe akaleske, raporti ayekha vi mothavela nesave sfide kay KKK arakhlilo ano notadeimo periodi. Ano termya e phanglipeske mashkar KKK thay komunitetya kay olenge jene reprezentinena, o arkahipyva akale rodlaripesko siton kay o godinipeske vazdipeske nivelya mashkar o komuniteteske reprezentya ano komunako niveli siton ano generali kishle. Akava kishlo niveli mothavela o nanipe e adekvatuno buhlpe kotar KKK thay regularuno konsultipe e komunitetengo phanglo e legislacia, publikune politike thay programya e relevancako vash komunitetya. Ano termya e notadeipeske e phanglipeske mashkar KKK thay Kosovake institucie, sure phanglo e leipeya pi buti thay kotorleipe e jenengo kay reprezentinena o institucie kay silen savahtuno kotorleipe ano KKK silen impakti pe godinipesko vazdipe thay influencia e KKK ano akala institucie. KKK arakhlola regularune ano raportipesko periodi, dikhlarindoy o buderipe e draft krisyengo kay on lena, thay biqhalena rekomandipyva phanglo e komunitetenge hakayencar ko 18 centralune thay komunake institucie. Pashe akaleske, rodlaripeski data dikhlarela kay olesko impakti ano akava periodi sine limitimo. Pashe akaleske, OSCE kharela e KKK te adikerel regularune thay buhlarde kontaktya thay godideipeske aktivitetya e komunitetencar, ayekha kay godinipeske nivelya akale vasnipesko e centralune niveleske mehanizmengo te oven buhlarde thay influencia e KKK te ovel zorakerdi; KKK Sekretariati te del o manglo kapacitetengo vazdipe e KKK jenengo, may but ano termya e leipesko e sherune obligipesko e komentipesko e draft legislaciako; thay Ofisi e Presidentesko te sigurinel kay o bujeti e KKK sito adekvatuno te lel o sah mandateske obligipyva.

May but, OSCE kharela e institucien te pheren olenge legalune obligipyva e respektiya vash respodipe ano adresime rekomandipyva kerde kotar KKK ano manglo vahti. May but, OSCE urgirinela e institucien kay silen savahtuno jenipe ano KKK te len reprezentyen kola regularune lena kotor ano KKK beshipyva thay dena zorale phanglipe mashkar o KKK thay olenge respektivune institucie. OSCE aqhola te del pherdo phikoipeko KKK ano phiravipe e sfidengo so anela vi vazdipe e kapacitetengo olenge jenengo ano specifikune sure hramime ano raporti.¹

¹ Ano 2014 -2017, OSCE phikoingya e KKK e ververutne truyale mezyencar thay kedipyva adikerde khetane e centralune thay lokalune niveleske institucienar vash o puqipya sar si vastipe e qhibyengo, kotorleipe ano deiciako leipe, legalune draftipeske janipyva. Pe 2017, o OSCE

1. INTRODUKCIA

Konsultativuno Konsili vash Komunitetya (KKK) sito centralune nivelesko mehanizmi kay kreirisalo pe 2008 (numay shrdingya te kerel buti pe 2009) ki funkcia sar sheruno phanglipe mashkar komunitetya thay Kosovako raibe ayekha vi relevantune institucie. Sito kompozimo may angle vash jene/reprezentya e na albanyune komunitetengo ani Kosova, numay ayekha vi astarela e reprezentyen kotar selektive centralune niveleske institucie kay silen mandati te adresinen puqipy e specialune darakeripesko vash komunitetya. Sar ayekha, e OSCE Misia ani Kosova regularune monitoringya e buti e KKK sar kotar olengo formiripe (may but ano kotorleipe ano plenarune sesie thay butyake grupenge kedipy).

Sheruno resipe akale raportesko sito te notadeinel o phanglipe e KKK—ko e legalune rameske regulipeya regulindoy oleski buti thay sherune funkcie, ayekha vi te identifikinen o dikhipya thay harnipy vash aqhavipy kay musay te phiravgyon vash akava mehanizmi kay te ovel may efektivuno thay te bayarel o komunitetengo kotorleipe ano decisiako leipe. Akava raporti notadeinela e kompozicia, performanca thay impakti e KKK ano periodi 1 Januari 2015 ji pe 31 Decembri 2016. Akava raportipesko periodi uqharela duy kompozicie e KKK—ke: Avgusti 2014—Septembri 2016 thay Septembri 2016—Septembri 2018.² Sar ayekha, may but e raportipeske periodesko (Januari 2015 – Septembri 2016) notadeinela e nakhli kompozicia e KKK, e numay palune kotoreya e 2016 notadeindoy e akanutni kompozicia.

Notadeipe koncentringyola ano duy funkcie kay eksplicitune siton qhivde ani Konstitucia: misal, may angle te den o phanglipe mashkar o komunitetya thay Kosovake institucie (kola ka oven notadeime ano akava raporti ano termya e komunikipeske nivelesko mashkar e KKK thay komunitetya kay reprezentingyona, ayekha vi mashkar e KKK thay Kosovake institucie); thay duyto te dikhlarel e legislacia thay politika anglo se te miratingyol kotar raibe, thay te sigurinel kay o dikhipya e komunitetenge leile pe konsideripe³.

1.1 Metodologia

Data vash akava notadeipe prekal o kualitativuno puqlarno e akanutne thay nakhle KKK—ke jene⁴, ayekha vi sar reprezentya e KKK Sekretariatesko kerde pe Mayi thay Yuni 2017. O rodlaripesko timi ayekha vi intervistingya o enya reprezentya e komuniteteske reprezentipeska organizaciako (KRO)⁵ akreditime ano Presidentesko Ofisi, thay sherune KKK interesime riga, sar o nakhle thay akanutne KKK—ke sherune, reprezentya e instituciengo kay silen savahtuno jenipe ano KKK, ayekha vi o sheruno e Komitetesko vash hakaya thay Interesya e Komunitetengo thay Iranipe (KHIK),⁶ ayekha kerde pe Mayi thay Yuni 2017.⁷ Yekh pheruno puqlarno pherdilo kotar OSCE—ke tereneske ekipe pe Mayi 2017 ano sah 34 komune kote o

phikoingya o KKK ano organizipe e duy kedipyengo ano adresipe e harnipyengo thay nanipyengo identifikime ano komunikipe thay ledeipe mashkar o KKK thay lokalune mehanizmya vash reprezentipe e komunitetengo. Rekomandipy kotar akala kedipy dende kontretune propozalya vash te laqharen o komunake puqipy kotar KKK thay zorakeripe e avokipesko.

² Sar si pe Artiklo 12.8 e Krisesko vash garavipe thay promovipe e Komunitetenge Hakayengo thay olenge Jenengo ani Kosova, jene e KKK lelona vash o vahti kotar duy bersh, yekhuni nota 10

³ Artiklo 60 e Konstituciake mothavela e KKK—ko mandati sar ayekha: “(1) dela mehanizmo vash regularuno yaveripe mashkar o Komunitetya thay Kosovako Raibe; (2) dela e Komunitetenge o shaibe te komentinen ani rano staza vash legislaciake thay politikake iniciative kay shay te laqhargyon kotar o Raibe, te sugestinel ayekha iniciative, thay te rodlarel te theren pere dikhipya astarde ano relevantune proyektya thay programya; (3) silen nesavo yaver godornipe thay funkcie sar dengyola phanglo e kriseya”.

⁴ Sakova e komunitetendar kay reprezentingyola ano KKK ayekha vi o sheruno vash spol duy kompozicie. (Avgust 2014 - Septembri 2016 thay Septembri 2016- Septembri 2018).

⁵ Te ove yekh akreditimo Komunitetengi Reprerentipeski organizacia (KRO), biraipkani asociacia vay organizacia (BRO) musay te pherel o rodlaripy hramime ano Artiklo 7 e KKK Statutesko (dikh e nota11), leindoy kotor o demonstripe kay: reprezentinla yekh harno komuniteti (vay e kolaicia e komunitetengi ano khetano reprezentipe), sitoy registrimi BRO talo aplikimo krisi, thay shay te demonstrel o dikhipesko rekordipe e butyako vash vijaipe e komunitetesko kay mangela te ovel reprezentimo. Lista e akreditime (KRO) vash te intervistingyon alosardile ano konsultipe e KKK Sekretariateya ayekha vi dikhlardile kotar OSCE—ke tereneske ekipe. Vash o mangipy akale raporteske, OSCE intervistingya yekh KRO vash komuniteti.

⁶ Komiteti vash Hakaya thay Interesya e Komunitetengo thay Iranipe (KHIK) sito savahtuno komiteti ano Kosovako Sombeshipe. Oleski rola sito te sigurinel o hakaya thay interesya e komunitetengo kay siton adekvatune adresime kotar Sombeshipe, sar mothavgyola ano Artiklo 78 e Konstituciako (dikh e nota9).

⁷ Na si akreditime komunitetenge reprezentipeske asociacie/organizacie kay reprezentinena e Kosovake Ashkalyune komunitete vash may angluni vay akanutni kompozicia e KKK. Pherune, reprezentya e numay duy organizaciengo reprezentinena e Kosovake Kroatyune komunitete intervistisale ano kapacitetya e KKK reprezentyengo thay vash akaleske na qhivdile ano datako kedipe.

komunitetya ano numerikuno periodi silen reprezentyano komiteti vash komunitetya (KK) e informacie kedime kotar reprezentyano KK-ke.⁸ Sakoya institucia kote e KKK-ke rekomandipyano biqhaldile ano raportipekso periodi sine kontaktimi thay rodларыpe kerdilo e relevantune kontaktyencar ani sakoya institucie ano Yuli 2017. Duytoski data vash e buti e KKK ano raportipesko periodi sine ayekha vi dihlardi ani analiza e KKK bershune raportesko, respektipe e butyake planyengo thay yaver KKK-ke publikipyano thay raportyano.

2. LEGALUNO RAMI

Formiripe e Konsultativune Konsilesko vash Komunitetya sito garantimo e Konstitucia⁹ ayekha vi e kriseya vash garavipe thay promovipe e Komunitetenge Hakayengo thay olenge Jenengo (kova referingyola sar Krisi).¹⁰ Pherune detalya vash e kompozicia, akreditipe e komunitetenge organizaciengo kay nominirinena e jene thay funkcie e KKK shay te arakhlon ano olengo statuti.¹¹ O bujeti e KKK sito kotorleimo andar o Presidentesko Ofisi, thay Artiklo 26 e Statutesko mothavela o specifikune funkcie e KKK kay musay te uqhargyon kotar akava bujeti.¹² KKK shay te notadeingyol ano termya e mashkarthemutne ramengo e respekteya vash o kotorleipeske hakaya ano publikuno jivdipe, kova elaboringyola andar e Rameski Konventa vash Garavipe e Nacionalune Minoritetengo¹³ thay pe sah o Dikhlaripeske Komiteteske Tematikuno Komentari ano Efektivuno Kotorleipe e Personyengo kola siton e Nacionalune Minoritetengo ano Kulturuno, Socialuno thay Ekonomikuno Jivdipe thay Publikune Puqipya,¹⁴ thay e rameya vash na-diskriminipe thay yekhuno akcesi ano publikune servisya ani Mashkarthemutni Konventa vash Civilune thay Politikune Hakaya¹⁵. So duy manushikane hakayenge instrumentyano siton direktune aplikime ani Kosova.¹⁶

3. ANDRIPE

Sar si pe mangipyano specifikime ano krisi, musay te oven 23 jene kola reprezentinena e komuniteten ano numerikuno minoriteti,¹⁷ ayekha vi o reprezentyano kotar centralune niveleske institucie (may but detalya

⁸ Komiteti vash komunitetyano siton komunake mehanizmya kay siton manditime te sigurinen kay o hakaya thay interesya e komunitetenge siton respektipe prekal o redikhларыpe thay provizia e rekomandipyengi vash komunake politike thay akcie. KK siton kerde may angle kotar reprezentyano e komunitetengo kola jivdinena ani komuna. Vash o datako kedipe, may bujeri se shtar reprezentyano reprezentinena o may bujerune komunitetyano ano numerikuno minoriteti kola thaninena ani komuna kote intervistisale; duy juvla thay duy mursha pe komuna sine shayutne. Sar e kompozicia e KKK astarela numay numerikuno minoriteti ani sah e Kosova, na si Kosovake Albanyune reprezentyano ano KKK. Ayekha kay, niyekh KK reprezentyano kotar akava komuniteti na sine intervistime, ini ano komune kote on kerena komuniteti ano numerikuno minoriteti. Konverzune, Kosovake Srbuyune thay Kosovake Turkyune reprezentyano ano KK sine intervistime, ini ano komune kote on siton komuniteti ano numerikuno bujeripe. Na therindoy na-Albanyune KK reprezentyano ano Glogoc/Glogovac, Hani i Elezit/Elez Han, Junik, vay Kaçanik/Kaçanik, akala shtar komune na astardile ano datako kedipe.

⁹ Dikh e Konstitucia, 15 Yuni 2008, Artiklo 60.

¹⁰ Krisi Gn.03/L-047 vash garavipe thay Promovipe e Komunitetenge Hakayengo thay Olenge Jenengo ani Kosova, Artiklo 12, 13 Marti 2008, http://www.kuvendikosoves.org/common/docs/ligjet/2008_03-L047_en.pdf (aksesimo pe 13 Marti 2017).

¹¹ Dekreti vash aprovipe e statutesko e konsultativune konsilesko vash komunitetyano, presidencialuno dekreti Gn.KKK-001-2012, 18 Aprili 2012.

¹² Yekhuni nota11. Specifikune funkcie kay o bujeti musay te uqharel, sar si pe akava Artiklo e Stratutesko siton: a. organizipe thay phiravipe e konsileske kedipyengo; b. perdiemya vash o jene; c. komunikipeske harjipya; d. veb qhamesko shukaradikeripe; e. materialyano thay dokumentacie vash phikoipe e butyako e KKK; f. rekrutipesko thay phiravipesko stafi; g. keripe e studiengo thay rodларыpe; h. rodipe e avrune ekspertyengo godideipe; i. kapacitetengo vazdipe e konsilesko thay oleske jenengo; thay j. publikipe e butyako e KKK.

¹³ Evropako Konsili, *Rameski Konventa vash Garavipe e Nacionalune Minoritetengo*, Februari 1995, Artiklo 15.

<https://rm.coe.int/CoERMPublicCommonSearchServices/DisplayDCTMContent?documentId=09000016800c10cf>, (aksesimo 13 Marti 2017).

¹⁴ Dikhlaripesko Komiteti vash Rameski Konventa vash Garavipe e Nacionalune Minoritetengo, Komentyano Efektivuno Kotorleipe e Personyengo kola si e Nacionalune Minoriteteyano ano Kulturako, Socialuno thay Ekonomikuno Jivdipe ano Publikune Puqipya, 27 Februari 2008, ACFC/31DOC(2008)001, para. 107, 109, 110 thay 117.

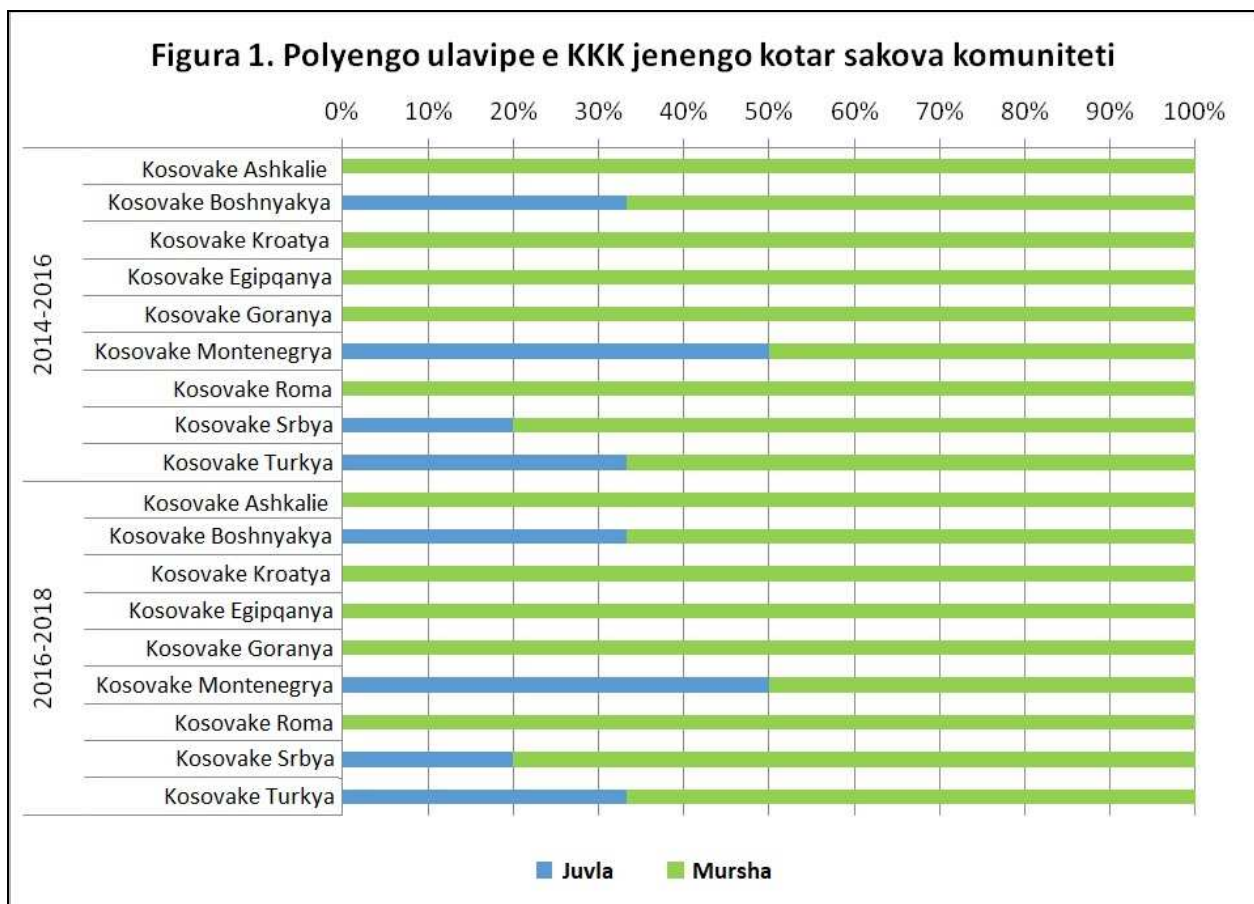
¹⁵ Yekhune Thema, *Mashkarthemutni Konventa vash Civilune thay Politikune Hakaya*, 23 Marti 1976, Artiklo 2 thay 25. <http://www.ohchr.org/EN/ProfessionalInterest/Pages/CCPR.aspx>, (aksesimo pe 13 Marti 2017).

¹⁶ Dikh Konstitucia, 15 Yuni 2008, Artiklo 22, 58.2 thay 123. E Mashkarthemutni Konventa ano Eliminipe e Sah Formengo e Rasyuna Diskriminaciako thay e Univerzaluni Deklaracia e Manushikane Hakayengi siton vi aplikime. Artiklyano 5(c) thay 21(2) respektivune, siton e relevanca ki akayano sura.

¹⁷ Krisi vash Garavipe thay Promovipe e Hakayengo thay Interesyengo e Komunitetengo thay Olenge Jenengo sine amendimo pe 8 Decembri 2011 vash te astarel pherune e duye komuniteten kay na sine kotor ano nakhlo krisi, anavea e Kosovake Kroatyune thay Kosovake Montenegroske komuniteten. Ano Artiklo12.6 e Kriesesko vash Garavipe e Komunitetenge Hakayengo, *yekhune*, nota10. 'Duy reprezentyano vash Kosovake Ashkalyune, Kosovake Kroatyune, Kosovake Egipqanyune, Kosovake Goranyune, Kosovake Montenegruno thay Kosovake

dende si ani sekcia 4.2 may tele vash akala institucie.) KKK na sile Kosovake Albanyune komunitetenge reprezentya. Kompozicia e KKK pherela akala mangipy vash sol duy kompozicie kay notadeisale.¹⁸ Vash sol duy kompozicie, sah akala komunitetenge reprezentya sine nominime kotar akreditime komunitetenge reprezentipeske asociacie e respektivune komunitetesko,¹⁹ numay na o reprezentya e Kosovake Ashkalyune komunitetesko ji kay na sine akreditime organizacie kola reprezentinena akava komuniteti vash o kompozicie.²⁰

Ano termya e polyune yekhipesko, reprezentipe e juvlengo ano KKK aqholo tele kotar o mangipy qhivde ano statuti e KKK vash sol duy kompozicie kay notadeisale. Statuti specifikinela kay o komunitetya kay silen duy beshlinyano ano KKK, polyengo reprezentipe musay te ovel balansimo thay vash o komunitetya kay silen trin vay shtar beshlinyano, o polya musay te theren reprezentipe may hari se 40 pe shel.²¹ Ji kay polyengo yekhipe laqhardilo pe 2016–2018 kompozicia, Kosovake Ashkalyune, Kosovake Egipqanyune, Kosovake Goranyune thay Kosovake Romane komunitetya reprezentisale may but kotar o mursha ano KKK vash sol duy kompozicie. Reprezentipe e juvlengo ayekha vi sine naadekvatuno vash Kosovako Srbyuno komuniteti thay vash Kosovako Kroatyuno komuniteti (numay vash 2014–2016 kompozicia). Sasutne juvlen reprezentinde numay 17 pe shel e beshlinyengo pe 2014–2016 kompozicia, thay 26 pe shel pe 2016–2018 kompozicia. Dikh e figura 1 may tele vash polyengo ulavipe e KKK jenengo kotar sakova komuniteti.

Romane komunitetya, trin reprezentya vash Kosovake Boshnyakune thay Kosovake Turkyune komunitetya thay panj reprezentya vash Kosovako Srbyuno komuniteti.

Aksesimo pe: <http://www.kuvendikosoves.org/common/docs/ligjet/Law%20on%20amending%20the%20law%20on%20communities.pdf>.

¹⁸ Pe 2014–2016 kompozicia Kosovako Romano jeno thay Kosovako Ashkalyuno jeno cidingya vast numay sar si pe informacia resti kotar Sekretariati, akala jene yaverisale ano phanglipe e relevantune procedurancar.

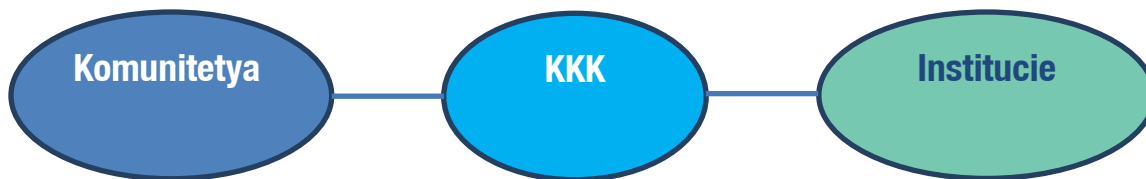
¹⁹ Sar hramingyola ano Artiklo 12.7 e Krisesko vash Garavipe e Komunitetenge Hakayengo, *yekhune* nota 10.

²⁰ Ani akaya sura, o reprezentya sine biumlavde kandidatya kola lelile direktune kotar Presidentesko ofisi, sar hramingyola ano Artiklo 12.7 e Krisesko vash Garavipe e Komunitetenge Hakayengo, *yekhune* nota 10.

²¹ Artiklo6.4.1 e Statutesko, *yekhune* nota11.

Sar pheripe, o KKK—ko Sekretariati sar koordinipesko trupo godorno vash siguripe e funkcionipesko thay organizipesko e KKK—ke divuna butyako siton kerdo kotar 4 stafeske jene, leindoy kotor o generaluno sekretari, duy legalune sevalutne thay komunikipesko sevalutno.²² Sekretariatesko stafi siton sah civilune sevalutne, pokime kotar bujeti e Preidenteske Ofisesko. Sar si pe interviste kerde e stafeske jenencar, o KKK—ko Sekretariati ka vijainel may but kotar leipe e yekh vay duy pherune stafeske jenengo vash te keren may shukar pere butya.

4. PERFORMANCA THAY IMPAKTI E BUTYAKO E KKK

4.1 Komunikipe e komunitetencar

Yekh kotar sherune role e KKK sito te den o kanali e komunikipesko mashkar o komunitetya thay raipe.²³ Pheruno detali sito dendo vi ano krisi vash Garavipe e Komunitetenge Hakayengo thay Olenge Jenengo ani Kosova (Artiklo 12), kote hramingyola kay o mandati e KKK sito te “del forumi vash koordinipe thay konsultipe mashkar o komunitetya” (12.1b), ayekha vi te “vazdel godinipe vash komunitetenge puqipya” (12.1i). Ayekha sito vasno te notadeingyol na numay o ledeipe mashkar e KKK thay relevantune raipeske institucie, numay ini ledeipe mashkar KKK thay komunitetya kay on reprezentinena, phanglo kay on efektivune te reprezentinen o dikhipya akale komunitetengo. Ano akava respekti, tereneske aktivitetiya siton vasno elementi e KKK—ka butyako.²⁴

Vash te notadeinen o phanglipe mashkar KKK thay komunitetya, OSCE—ke tereneske ekipe intervistinde 97 na—Albanyune reprezentyen kotar komitetya vash komunitetya (KK)²⁵ ano 34 komune ani Kosova.²⁶ KKjene alosardile ayekha kay akala trupya formirisalet ani sakoya Kosovaki komuna, thay pherune odoleske kay, sar KK jene, akala reprezentya propozisale sar kandidatya kotar jene e komunitetengo ano numerikuno minoriteti ani komuna.²⁷ Sar ayekha, o respodentya musay te theren shukar kanleipe akale puqipyengo kay arakhlona o komunitetya ani komuna ayekha vi sar formiripeske phanglipya e komuniteteske jenencar.

4.1.1 Godornipesko niveli e KKK thay oleske jenengo

Kedimi data mothavela kay ano generali si but hari godinipesko vazdipe vash KKK ano komunako niveli. E tabela may tele (Figura2) mothavela kay kotar 97 KK reprezentya kay intervistisale, numay yekh trinengo (33) mothavde kay on janena vash akava mehanizmi. Kotar akava gendo, numay 21 (kola phanglona e 22 pe shel e sasutne gendostar) korektune identifikinena kay KKK sito konsultaivuno trupo andar o

²²Generaluno sekretari sitoy juvli- ji kay duy legalune sevalutne thay komunikipesko sevalutno siton mursha.

²³E nukta siton eksplicitune hramimi ani Konstitucia (Artiklo 60.3.1).

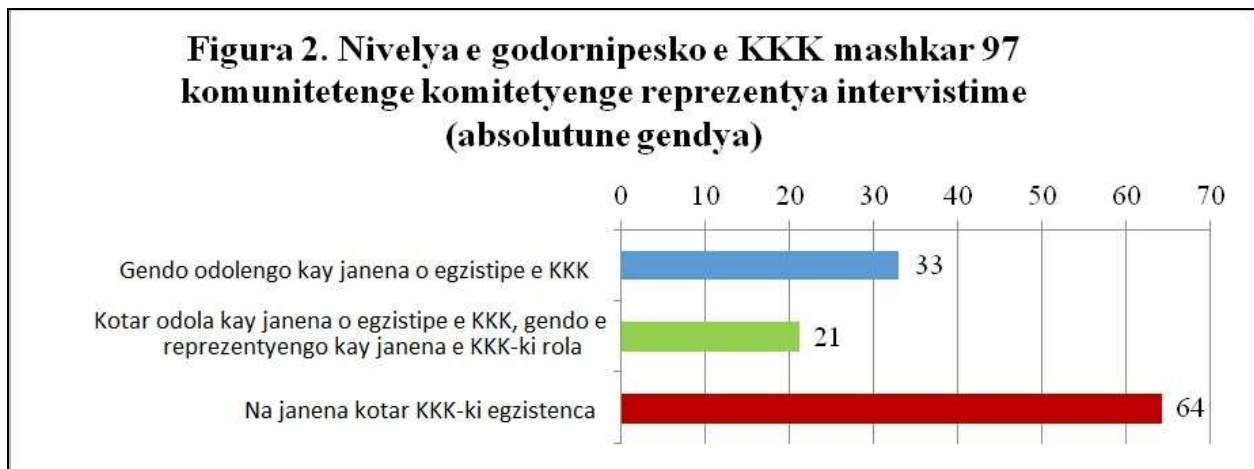
²⁴ Artiklo13.2.3 e KKK-ke Statutesko hraminela kay KKK-ko Sekretariati musay te phikoinel tereneske aktivitetiya thay te promovinel vizibiliteti e KKK, dikh *yekhune* nota11.

²⁵ Leindoy kotor 13 Kosovake Ashkalie (yekh juvli, 12 mursha), 12 Kosovake Boshnyakya (enya juvla, trin mursha), duy Kosovake Kroaty (yekh juvli, yekh mursh), shov Kosovake Egipqanya (yekh juvli, yekh mursh), trin Kosovake Goranya (trin juvla), yekh Kosovako Montenegro (juvli), 24 Kosovake Roma (sah mursha), 26 Kosovake Srbya (efta juvla, 19 mursha) thay 10 Kosovake Turky (yekh juvli, enya mursha) (pe totali, 24 juvla thay 72 mursha).

²⁶ Sar kay nane na-Albanyune reprezentya e komitetesko vash komunitetya ano Glogovc/Glogovac, Hani i Elezit/Elez Han, Junik, vay Kaçanik/Kaçanik, akala komune na sine astarne ano datako kedipe.

²⁷ Ministria vash Lokalune Raipesko Administripe Administrativune Instukcie Gn.03/2014, Vash o Procedure e Formiripeske, Kompozicia thay Kompetence e Ahqipeske Komitetengo ani Komuna, Artiklo 10.

Presidentesko Ofisi. O aqhile duy trinenge kotar o intervistime e na janipea vash o mehanizmi thay oleski rola.

Reprezentya e komitetesko vash komunitetya

Kana puqlona vash sine o KK reprezentya jande vash o jene kola reprezentinena olengo komuniteti ano KKK, janipesko niveli sine harno. Numay 12 KK reprezentya janena olenge reprezentyen vash e 2014–2016 kompozicia, thay 14 vash e 2016–2018 kompozicia. Raportime kontakteske nivelya e mehanizmencar ano generali vay e individyencar e KKK reprezentyengo spcifikune sine may teluno, e numay dersh respodentyencar kola raportinde kay silen nesavo kontakti e KKK ano raportipesko periodi, thay numay yekh raportingya kay sine konsultimo kotar KKK phanglo oleske dikhipeya ani nesavi legislacia, publikuni politika thay programya phanglo e komunitetencar.²⁸ May pherune, numay duy respodentya raportinde kay janena vash tereneske aktivitetya kerde kotar KKK ano raportipesko periodi. Sar si pe informacie dende kotar KKK—ko Sekretariati, tereneske vizite thay truyale mase kerdile kotar KKK ano raportipesko periodi²⁹ numay sine nanipe e lugyaripeske tentipengo te konsultinen e komuniteten vash te formulinen o konsolidime dikhipya olenge jenengo phanglo e legislacia, publikuni politika thay programya phanglo e komunitetencar.³⁰ Vash akaleske, KKK musay te ovel may proaktivune ano kedipe e komentyengo kotar komunitetenge reprezentya vash legislacia, publikuni politika thay programya phanglo e komunitetencar.

Komunitetenge reprezentipeske organizacie (KRO)

Sar pheripe vash kedipe e datako kotar KK reprezentya, ano datako kedipe akale notadeipesko ayekha vi astarela e reprezentyen e bi—raipkane komunitetenge reprezentipeske asociaciengo thay organizaciengo kay siton akreditime kotar Presidentesko Ofisi. Godinipesko vazdipe e individualune komuniteteske reprezentyengo ano KKK sine may but uqo vash akaya grupa e respodentyengi, e numay yekh e enya KRO reprezentya vash sol duy kompozicie kay sine funkcionalune ano raportipesko periodi. Kontakt nivelya e KKK ano generali vay individualuno komuniteteske reprezentya sine pashutne uqe, e sah numay yekh respodenti kova raportingya nesavo niveli e kontaktesko ano raportipesko periodi. Ano termya e janipesko e tereneske iniciativengo, pashe akaleske, pozitivune respodipyta kotar akaya grupa sine yekhune kishle, e numay yekh reprezentyeua ano enya raportipeske janipyta e ayekha aktivitetengo e KKK.³¹ Pherune niyekh e

²⁹ Sar sip e KKK Bershuno Raporti kotar 2015 thay 2016, KKK kergya tereneske vizite e komunitetenge reprezentyencar thay akreditime organizaciencar o individualune komunitetya pe Oktobri thay Novembri 2015 thay Februari thay Marti 2016, ayekha vi truyali mez e reprezentyencar e akreditime Komunitetenge Reprerentipaske Organizaciengo.

³⁰ Intervista e reprezentyencar kotar Sekretariati e KKK kerde pe 3 Mayi 2017. Sar si pe respodentya, KKK kergya tentipyta te konsultinen komuniteten vash olenge dikhipya ani legislacia, feri so sine dikhipye e respodentyengo kay o komunitetya sine ko sherunipe qalavde e sakodivune puqipyencar, na legislacia, thay pherune vash odolleske kay KKK reprezentya avena kotar e umal thay on musay te oven shayutne kay adekavtune te reflektinen o dikhipya e komunitetenge ano nesavo komenti thay rekomandipyta phanglo e legislacia.

³¹ Kosovako Srbyuno reprezententi rikhargya o KKK kedipe e Kosovake Srbyune komuniteteske jenencar organizimo ani Ulpiana ani Prishtina/Priština pe 2016.

KRO reprezentyengo raportinde kay sine konsultime kotar KKK vash o dikhipya e legislaciako, publikuni politika thay programya phanglo e komunitetencar.

But kishlo janipesko niveli e KKK ano generali sine resipesko impakti vash funkcionipe thay efektiviteti e mehanizmesko. Sar KKK—ke jene reprezentinena e komuniteten musay te aven kotar akreditime komunitetenge organizacie,³² akava nakhavela kay hari janipe e mehanizmesko mekhela ano harno gendo e organizaciengo kola rodona akreditipe thay ovena akreditime.³³ Phanglo akalea, sar si pe informacia dendi kotar KKK Sekretariati, gendo e akreditime organizaciengo vash 2014–2016 kompozicia sine 36 thay vash 2016–2018 kompozicia, 53. Dikh figura 3 may tele vash o gendo e akreditime KRO vash sakova komuniteti.

Ayekha may tikno gendo e potencialune KKK jenengo, abokar may samatredimo mehanizmi ovela, khetano ano termya e jenege qaqipesko reprezentindoy o dikhipya e komunitetenge kay on siton supozime te reprezentinen ano KKK, thay ano termya te theren o janipya thay eksperienca kay siton mangle kay kompletune te len o butya thay godonripya vash te oven KKK—ke jene. Pherune, minimaluno reprezentipe e juvlengo kotar ververutne komunitetya qalavela e inkluzia e juvlenga perspektivako thay o identifikipe e mangipyengo ano angluno than, ayekha vi si darakeripe e jenengo kay siton gatisarde kay adekvatune te reprezentinen o mangipya e juvlenge kotar o ververutne komunitetya.

4.1.2 Notadeipe e butyako e KKK

Dikhipya e sol duy KK jenengo thay KRO reprezentyengo ani relacia vash e buti e KKK, thay ulavipea o KKK reprezentinla o puqipya e komunitetenge ko Kosovake institucie, sine may but negativune. Kotar relativuno tikno gendo e KK jenengo kola siton jande vash KKK, panj (kola reprezentinena 15 pe shel odolengo kola janena vash KKK) mothavde kay KKK kerela buti vash te reprezentinel o puqipya e komunitetenge. Konsiderimo peshelipe (39pe shel odolengo kola janena vash KKK) mothavde kay KKK na kergya mangli buti vash te reprezentinel o komunitetenge puqipya, ji kay yaver KK jene (46 pe shel odolendar kola janena vash KKK), konverzune, notadeinde kay KKK na kergya buti vash te vazdel o relevantune puqipya. May buderi e KK jenengo kola dende may pherune detalya sar sebepi olenge negativune notadeipesko e KKK

³² Artiklo5.3 e Statutesko e Konsultativune Konsilesko vash Komunitetya, *yekhune* nota11.

³³ Procedure vash akreditipesko procesi siton hramime ano KKK Statuti, *yekhune* nota11.

(enya) mothavde kay KKK musay te kerel may but vash te vazdel o vizibiliteti thay godinipe e mehanizmengo thay te ulaven informacia vash e buti, mothavindoy kay akava perceptipe avela kotar nanipe e informaciako desir kotar negativuno notadeipe olenga butyako. Sah numay kotar yekh KRO reprezentanti konsiderinela yekhune kay e KKK—ki buti vash vazdipe e godinipesko kay arakhlona o komunitetya ano Kosovake institucie na sine pherdo.³⁴ Pashe o sebepya dende vash akava negativuno notadeipe sine o nanipe e ekzekutivune zoralipesko e mehanizmesko thay nanipe e aktivitetengo e KKK—ke jenengo.

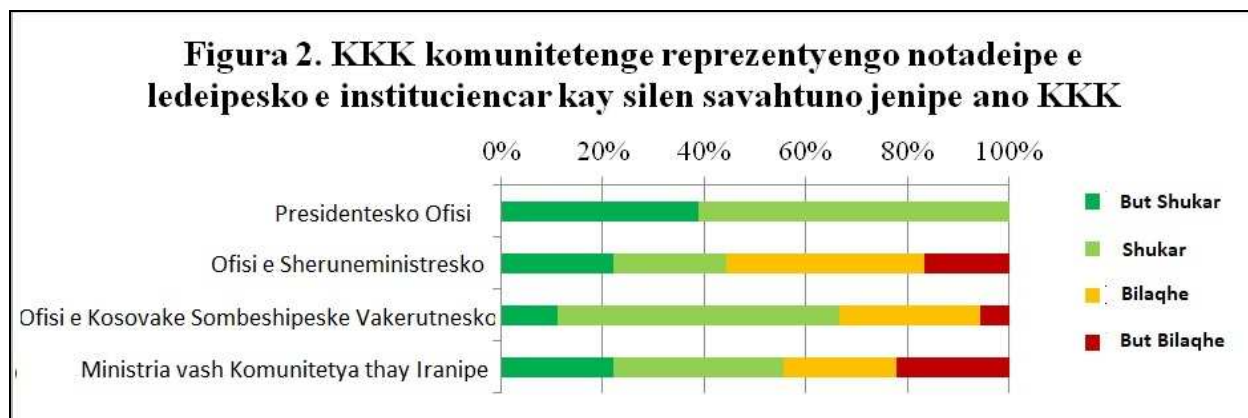
4.2 KKK sar phanglipe mashkar komunitetya thay Kosovake institucie

4.2.1 Institucie e savahtune jenipea ano KKK

Pashe e komunitetenge reprezentyenge, e kompozicia e KKK ayekha vi astarela e reprezentyen kotar o institucie kay silen savahtuno jenipe ano KKK. O institucie astarena:

- Presidentesko Ofisi,
- Ofisi e Sheruneministresko,
- Ofisie e Presidentesko e Kosovake Sombeshipesko, thay
- e Ministria vash Komunitetya thay Iranipe.

Akala institucie musay te len savahtune seniorune reprezentyaya thay musay te sigurinen kay ano sah kedipya lena kotor.³⁵ Sar si pe informacia lelife kotar KKK Sekretariati, sah akale instituciendar lele seniorune reprezentyen sar savahtune reprezentyaya vash kotorleipe ano KKK kedipya numay na o Ofisi e Kosovake Sombeshipesko pe 2016–2018 kompozicia.³⁶ May but, Ofisi e Sheruneministresko anavingya e sherune e Ofisesko vash Komunitetenge Puqipy (OKP) sar olesko reprezentanti ano KKK, kova citirisalo sar problematikuno kotar KKK Sekretariati.³⁷ E tabela may tele (Figura 2) prezentinena o notadeipe e KKK komuniteteske reprezentyengo phanglo e ledeipea mashkar KKK thay institucie kay silen savahtuno jenipe ano KKK.

³⁴ KRO reprezentyaya kotar Kosovako Turkyuno komuniteti dende pozitivuno respodipe numay na dende nesavo pheruno detali.

³⁵ Sar si pe Artiklo 4.3 thay 4.4 e Statutesko e KKK, *yekhune* nota 11.

³⁶ Sar si pe KKK Sekretariati, yekh kharipe sine biqhaldo ko Ofisi e Kosovake Sombeshipesko numay na dendilo nisavo respodipe (intervista e reprezentyencar e KKK Sekretariatesko, 3¹⁰ Mayi 2017).

³⁷ Akava leipe pi funkcia dikhlilo sar problematikuno kotar KKK Sekretariati, feri so si potencialuno konfiltki e intereseko mashkar KKK thay OKP (ayekha kay OKP sile substancialuno bujeti vash deipe e grantyengo ko biraipkane organizacie kay o KKK jene kotar akreditime organizacie shay te aplikinen), thay akale leipeya e funkcia, OKP sito yekhuno kontaktesko thavd vash KKK e Ofisesya e Sheruneministresko. Sar si pe informacie kotar KKK Sekretariati, o sheruno e OKP na lela kotor regularune ano kedipya. Ano termya e kompetenake, OKP sito ayekha sar mehanizmi andar o Ofisi e Sheruneministesko kay perfominela ekzekutivuno zoralipe, ji kay KKK sito konsulativuno truppo.

Sar si pe komunitetenge reprezentya ano KKK kotar sol dsuy 2014–2016 thay 2016–2018 kompozicie,³⁸ odole instituciendar kay silen o savahtuno jenipe ano KKK, e may pozitivuni relacia sito Presidenteske Ofiseya. Vash akaleske sah jene kola intervistisale notadeime akava ledeipe, (vash uqharipe e informipeske ulavipesko, respodipe pe mangipyva vash informacie, respodipe pe KKK rekomandipyva, ty), ano pozitivune umala. May buderi se ekvash kotar intervistime ayekha vi leparde o ledeipe e Ofiseya e Kosovake Sombeshipeske Vakerutnesko ano pozitivune umala. Notadeipe e KKK–ke ledeipesko e Ofiseya e Sheruneministresko thay Ministria vash Komunitetya thay Iranipe na sine abokar pozitivuno. Qaqipea buderi desar ekvash e KKK jenengo kay intervistisale mothavde o ledeipe mashkar akala institucie thay KKK kay te oven sar ‘bilaqhe’ vay ‘but bilaqhe’. Phanglo e ledeipeya mashkar KKK thay OSHM, may buderi citirinde o sebepi kay respodentya dende olengo naqalaripe kay o alosardo representi kotar OSHM na lela kotar ano KKK kedipyva.³⁹ KKK jene kola negativune nnotadeinde o ledeipe mashkar KKK thay MKI vazdinde o puqipe e MKI reprezentyenge nakotorleipesko ano kedipyva.⁴⁰

4.2.2 Sar institucie respodinena pe KKK rekomandipyva

Vash te notadeingyol mashkar shukar o funkcionipe e KKK sar phanglipe mashkar o komunitetya thay Kosovake institucie, datako kedipe vash akava raporti ayekha vi astarela e informacia vash rekomandipyva kay KKK kergya vash ververutne institucie, thay rodlarde nesavo respodipe thay rezultatyva.⁴¹ Sar si pe KKK Statuti, nesavi institucia kay lela o rekomandipe kotar KKK sitoy obligimi te respodinel ko KKK ani sasavi planirimi thay leli akcia sar respodipe e rekomandipyenge, vay sebepi e naresipesko vash te len akcia, andar yekh masek kotar leipe e rekomandipyengo.⁴² Ano raportipesko periodi, KKK dengya shov rekomandipyva ko 18 ulavde centralune thay komunake niveleske institucie (dikh Annex 1 vash detalya e sakole rekomandipeski). Akala rekomandipyva uqharde o puqipyva sar si:

- deipe e civilune statuseske dokumentyengo;
- butyaripe e komunitetengo ano numerikuno minoriteti ano civilune servisya;
- qhibyake hakaya, yekhuno akcesi thay reprezentipe ani Radio Kosovaki Televizia;
- thay akcesi ano edukipe.

Kotar o shov rekomandipyva e KKK–ke lelife respodipyva numay kotar duy institucie⁴³ phanglo yekh e rekomandipyendar. Pherune, pozitivune evolviripyva hramisale ani relacia ano shtar e rekomandipyengo. Ji kay sito pozitivune kay o laqharipyva dikhlile ani relacia e buderi darakeripyengo vazdipe kotar KKK, o fakti kay direkutno respodipe e rekomandipyenge reslilo ani relacia ko numay yekh rekomandipe⁴⁴ so mangla te phenel kay na si shayutno vash KKK te janel kobar laqharipyva kerdile sar rezultati e rekomandipyengo. May buderi, nanipe e respodipyengo e KKK rekomandipyenge mothavela kay si than e laqharipeske ano bayaripe e komunikeipesko mashkar KKK thay institucie.

Vash te notadeinen o ledeipe mashkar KKK thay institucie kay o rekomandipyva biqhaldile, datako kedipe vash akava notadeipe astarela o leipe e relevantune kontaktyengo ani sakoya institucia. Kotar 18 institucie kay KKK biqhalde rekomandipyva, OSCE sine na shayutno te lel informacie vash shov,⁴⁵ vash o aqhile 12

³⁸ Data na si shayutni vash Kosovake Montenegrone jene vash 2014-2016 kompozicia thay Kosovake Kroatyune jene vash 2016–2018 kompozicia.

³⁹ Citirimo kotar Kosovake Ashkalyune, Kosovake Romane thay Kosovake Serbyune reprezentya kotar 2014-2016 kompozicia thay MKI reprezentya, Kosovake Roma thay Kosovake Srbyune reprezentya kotar 2016-2018 kompozicia.

⁴⁰ Citirime kotar reprezentya e KKK Sekretariatesko, Kosovake Ashkalyune thay Kosovake Bosnhyakune, Kosovake Egipqanyune thay Kosovake Romane reprezentya kotar 2014-2016 kompozicia thay Kosovake Ashkalyune reprezentya kotar 2016-2018 kompozicia.

⁴¹ Akava aspekti e KKK mandatesko sito eksplisitune uqhardo kotar Krisi vash Garavipe e Komunitetenge Hakayengo, Artiklo 12.12, *yekhune* note 9.

⁴² Artiklo 24.2 e KKK Statutesko, *yekhune* nota 11.

⁴³ KK lela respodipe kotar Radio Televizia e Kosovaki thay Civiluni Registripeski Agencia.

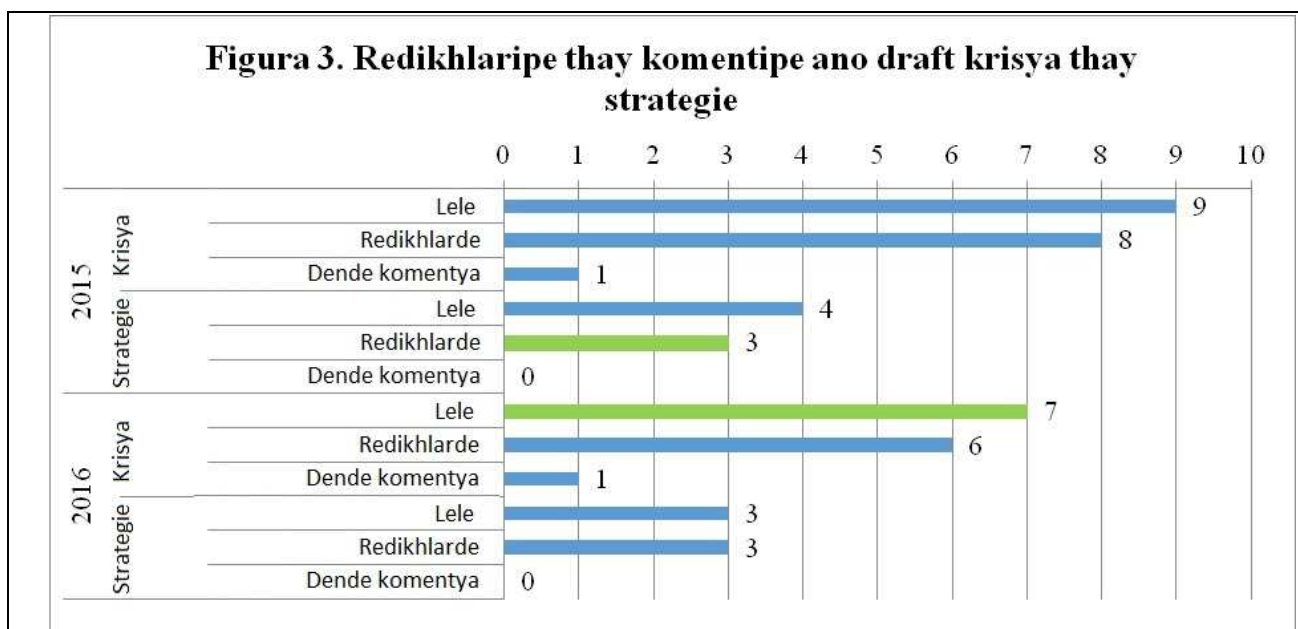
⁴⁴ Rekomandipyva dende ki Civiluni Registripeski Agencia lelife pe Bordi kotar palune institucie thay aqhipya arakhle ano dokumentya kerde ko civilune dokumentya sine laqharde.

⁴⁵ OSCE sine na shayutno te lel informacie vash akala institucie: Ministria e Hakaipeski, Ministria e Financiengi, Ministria e Avruno Butyengi, Ministria e Edukipeski, Skencia thay Tehnologija (duy rekomandipyva vash MEST), thay komuna e Upruna Mitorvicako/Mitrovica South.

institucie,⁴⁶ respodipya sine miksimе. Reprеzentya kotar panj institucie sine kontaktimе mothavde kay on na sine jande vash e institucia kay lela o KKK rekomandipya.⁴⁷ vash odola shov kay jande vash leipe e rekomandipyengo, sah raportinde kay pozitivune akcie lelile te adresinen KKK darakeripya.⁴⁸

4.3 Komentipe e legislaciako thay politikake iniciativengo

Pashe e mehanizmeske vash regularuno yaveripe mashkar o komunitetya thay raipe, yaver primaruni rola e KKK sito te del shaipe e komunitetenge te komentinen ani rano staza ani legislacia thay politikake initiative kay shay te gatisargyon kotar o raipe.⁴⁹ Ko shrd e sakole kalendarune bershesko, kana e legislaciaki agenda lelola kotar KKK, dengyola ko sah KKK jene, kola siton puqle te theren mangipe ano kola draftime krisya thay strategie mangena te theren redikhlaripe. Kana o drafti lelola kotar KKK, nesavo komenti shay te dengyol andar 15 dive,⁵⁰ thay respodipe musay te lelol kotar relevantuni institucia andar yekh masek.⁵¹ Vash te azhutinen ano akava aspekti e KKK butyako, o KKK Sekretariati musay te del legaluno godideipe, sar hramingyola ano KKK Statuti.⁵² Sar si pe sheruno e butyaka grupako vash legislacia, na si problemi e KKK te lel draft krisya thay strategie vash dikhlaripe ano manglo vahti.⁵³ Figura 3 may tele hraminela o gendo e krisyengo thay strategiengo kay KKK lela (kotar planirime te dikhlargyon),⁵⁴ redikhlargyon thay komentingyon pe 2015 thay 2016.

⁴⁶ Respodipya lele kotar: Civilune Registripeski Agencia, Ministria e Evropake Integripyengo, Ekonomikuno Evolviripe, Sastipe thay Trego& Industria, komune Prishtina/Priština, Prizren, Peja/Peć, Gilana/Gnjilane thay Vushtria/Vučitrn, Radio Televizia e Kosovaki thay Universiteti e Prishtinako/Priština.

⁴⁷ Akala institucie raportinde kay na lele o KKK rekomandipya: Ministria vash Evropake Integripya, Ministria e Sastipeski, Ministria e Tregoski thay Industria, thay komune ani Gilana/Gnjilane thay Vushtria/Vučitrn, thay Univerziteti e Prishtinako/Priština.

⁴⁸ O institucie raportinde kay lele akcie ano respodipe e KKK rekomandipyengo: Civilune Registripeski Agencia, Ministria e Ekonomikune Evolviripeski, komuna e Prishtinako/Priština, Prizren, thay Peja/Peć thay Radio Kosovaki Televizia.

⁴⁹ Dikh e Konstitucia, Artiklo 60.3.2, yekhune nota 9.

⁵⁰ Sar si pe Regulativa Gn.09/11 vash rola e procedurenge e raipeske, 12 Septembri 2011, [http://www.kryeministri-ks.net/repository/docs/Rregullore_e_punes_se_Qeverise_09.2011_\(anglisht\).pdf](http://www.kryeministri-ks.net/repository/docs/Rregullore_e_punes_se_Qeverise_09.2011_(anglisht).pdf)

⁵¹ Sar si pe Artiklo 12.12 e Krisesko Gn.03/L-047 Vash Garavipe thay Promovipe e Komunitetenge Hakayengo thay olenge Jenengo ani Kosova, yekhune nota 10.

⁵² Artiklo 13.2.6 e KKK Statutesko, yekhune nota 11.

⁵³ Intervista e Zijush Ahmeti, Senioruno legaluno Sevalutno, KKK Sekretariati, 2to Yuni 2017.

⁵⁴ Isi buti ver diskrepanca mashkar legislativuni agenda thay so sine aktualune dendo vash redikhlaripe, vash o dosna aqhipe e draftipesko. Misalake, pe 2015 o KKK planirinya te dikhlarel 18 krisya numay enya olendar dendile vash te dikhlargyon, thay pe 2016 o gendo sine 30, komparime e ehta kola dendile.

Tabele mothavena kay KKK redikhlargya may but o sah draft krisya thay strategie kay lela ano raportipesko periodi. Vash o 2015, yekh krisi thay yekh strategia lelili numay na dikhlardili kotar KKK.⁵⁵ Vash 2016 yekh krisi lelilo numay na dikhlardilo.⁵⁶ Sar si pe informacia leli kotar KKK Sekretariati, sheruno resipe e naresipesko te dikharel o krisya thay strategie sine kay KKK na sine shayutno te dikhlarel ano but harno giriqipesko vahti (15 dive) e draft krisesko thay strategiengo kay dikhalrdile, numay, KKK numay dengya komentya ano duy dokumentya ano duy bershuno raportipesko periodi. Pe 2015 o KKK biqhalgya o propozime amandamentya vash draft Krisi vash Socialuno Kheripe kay astarela e provizia vash komunitetya ano numerikuno minoriteti thay mekhle thanutne. Akala komentya na lelele kotar Ministria e Thanipeski Thay Thanesko planfikipe thay KKK na lela nisavi informacia kotar e Ministria soske o komentya na lelele kotar. Pe 2016 o KKK yekhune dende o propozime amandamentya ano draft Krisi vash amandamentipe thay suplementipe e Krisesko Gn. 2004/37 vash Inspektipe e Edukipesko ani Kosova kay astarela o siguripesko dikhipipe vash reprezentipe e komunitetengo ano numerikuno periodi, thay lela respodipe kotar Ministria vash Edukipe, Skencia thay Tehnologia kay propozime inkluzie may angleder uqhardile kotar Krisi vash Civilune Servisy. Ji kay na si legaluni provizia koya mothavela kobar krisya thay strategie musay te notadeingyon thay komentingyon kotar KKK, komentipe kotar duy bershuno notadeimo periodi, e na suksesune kotorleipea e komentyingo ano nesavo krisi, sugestinela kay o impakti e KKK ani akaya primaruni rola sine but limitimo ano raportipesko periodi.

4.4 Aqhavipya ano laqharipe e funkcionipesko, zorakeripe thay influenca e KKK

4.4.1 Dikhipya e komunitetenge reprezentyengo ano KKK

Notadeipe e KKK jenengo⁵⁷ korkore ani buti e KKK sine but uqe. Deshefta kotar 18 jene kola intervistisale notadeinde kay komunikipe mashkar o KKK thay komunitetya ano raportipesko periodi sito 'shukar' vay 'but shukar'.⁵⁸ Yekhune, 11 kotar 18 KKK jene notadeinde kay konsultipya mashkar KKK jene thay komunitetya sine buderuno ano raportipesko periodi.⁵⁹ Ano vazdipe e godinipesko thay tereneske initiative kay kerdile kotar KKK ano akava vahti, dersh kotar o jene intervistime notadeinde akala tentipya kay te oven adekvatune, thay ofto dikhle olen sar naadekvatune. May baro buderipe e KKK jenengo kola intervistisale dende respodnipe kay ano olengo godinipe, o KKK buderune reprezentinela o puqipyka kay arakhlona o komunitetya ano Kosovake institucie.⁶⁰ Akala pozitivune notadeipya siton yaverune kotar odola kay dendile kotar komunake KK jene thay reprezentya e naraipne komunake reprezentyenge asociaciengo thay organizaciengo. Figura 4 may tele hraminela o aqhipya citirime kotar KKK jene ano laqharipe e funkcionipesko, ayekha vi bayaripe e zorakeripesko thay influencako e KKK—ko.

⁵⁵ Draft krisi vash Elektronikune Identiteteske Karte, thay draft Strategia vash Lokaluno Korkoro Raibe 2016–2026.

⁵⁶ Draft Krisi vash Akademia vash Hakaibe.

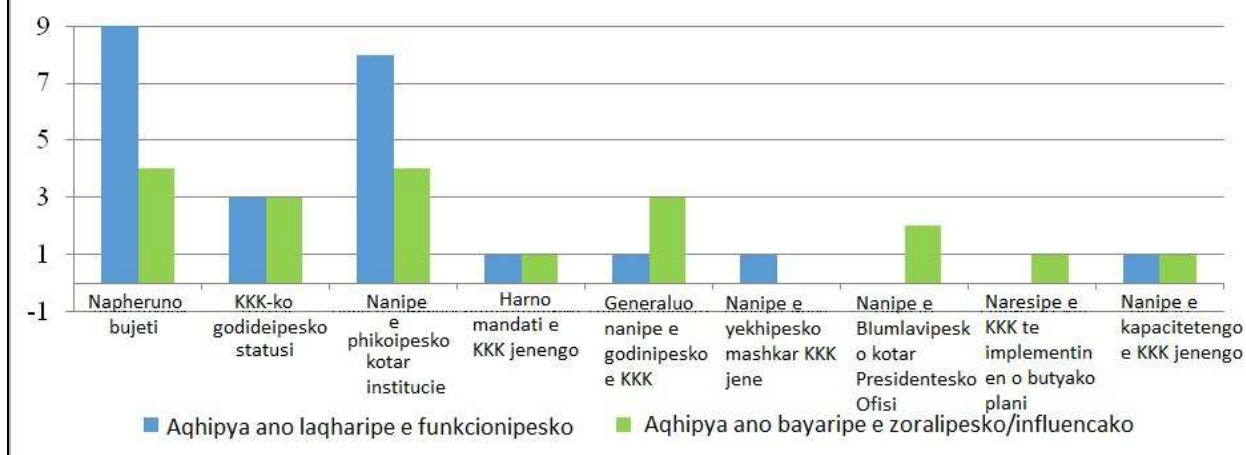
⁵⁷ Data na si shayutni vash Kosovake Momnetengryune jene vash 2014–2016 kompozicia thay Kosovake Kroatyune jene vash 2016–2018 kompozicia.

⁵⁸ Respodentya notadeinde komunikipe sar 'but shukar' epta, 'shukar' dersh, 'bilaghe' yekh, 'but bilaghe' zero.

⁵⁹ Respodentya notadeinde konsultipya mashkar KKK jene thay komunitetya sar 'buderune' 11, 'na budeurne' shov, 'na pe sah' yekh.

⁶⁰ Respodentya notadeinde kay KKK reprezentipe e puqipyengo kay arakhlona o komunitetya ano Kosovake institucie sar 'buderune': dershuduy, 'na buderune': shtar.

Figura 4. Dikhipya e jenengo (komunitetenge reprezentya) phanglo o aqhipya vash laqharipe thay funkcionipe e efektivitetesko e KKK

Ano puterde puqipy vash o aqhipya kay arakhlola o KKK, buderi citirime puqipy kotar KKK jene sine kay o bujeti e KKK sito haricuno⁶¹ thay kay o KKK na sile o uqo phikoipe kotar institucie (enya kotar 18 KKK jene leparde sakova kotar akala puqipy sar aqhipya ano laqharipe e funkcionipesko e KKK). O KKK akanake na sile bujetesko alokipe kotar KRO—ya. KKK Sekretariati biqhalgya mangipe ki Ministria e Financiengi thay Ofisi e Sheruneministresko, ayekha vi Sombeshipesko Komiteti vash Bujeti lepardinoy o puqipe kay na lela respodipe pandar.⁶²

O KKK statusi sar godideipesko trupo e na ekzektuviune zoralipea ayekha vi lepardilo sar aqhipye vash laqharipe e funkcionipesko e mehanizmesko. Kana puqile sar KKK jene notadeinena o zoralipe thay influenza e KKK ano siguripe e puqipyengo kay qalavna e komuniteten lelife pe konsideripe kotar Kosovake institucie, buderi akale jenengo kay intervistisale dende negativuno respodipe; mothavindoy kay ano olengo dikhipye o zoralipe thay influence e KKK sito may kishli vay but kishli.⁶³ May buderi citirime aqhipya sine nanipe e phikoipesko kotar Kosovake institucie (leindoy kotor o naresipe e instituciengo te len o KKK rekomandipy pe konsideripe), phiravde kotar generaluno nanipe e godinipeske vazdipesko e mehanizmesko ano Kosovake institucie thay may buhlo komuniteti.

4.4.2 Dikhipya e savahtune jenengo kola reprezentinena institucie ano KKK

Notadeipy e butyako e KKK kotar reprezentya e shtar instituciengo e savahtune jenipea ano KKK sine may kritikuno. Kana puqle o puterde puqipy vash aqhipya ano laqharipe thay funkcionipe thay influenza e mehanizmeski, ji kay o zoralipe thay influenza e KKK sine may buderi notadeimi sar zorali kotar legalune rameski perspektiva,⁶⁴ reprezentya kotar akala institucie fokusisale ano komunitetenge korkore reprezentya. Specifikune, reprezentya leparde o namanglo kapaciteti, angazhipye e jenengo na sine pheruno vash te len olenge mandateske butya, thay politikuno mangipe e jenengo shay te interferinel olengi buti.⁶⁵ Nesave kotar yekhune darakeripy sine bayarde kotar komunitetenge reprezentya kola pherune lepardile

⁶¹ Sar sip e Kosovako bujeti, o totaluno bujeti e KKK sine 87,036 Euro pe 2015 thay 84,341 Euro pe 2016, (2015 - <https://gzk.rks-gov.net/ActDocumentDetail.aspx?ActID=10606>, 2016 - <https://gzk.rks-gov.net/ActDetail.aspx?ActID=11324>, aksesimo pe 20 Septembri 2017).

⁶² KKK ayekha vi lela pherune fondya kotar Norvegiaki Ambasada vash proyektya phanglo e komunitetencar thay tereneske aktivitetya lelife kotar oleske jene. Vash 2017 isi bujetesko alokipe vash KKK sekretariati (€43,000) vash masekune pokipy €43,000 vash funkcionipe e KKK-ko korkore, 50 peshel nakhela vash per diemya vash o jene.

⁶³ Respodentya kola notadeinena o KKK-ko zoralipe/influence vash siguripe e puqipyengo kay qalavna e komuniteten lelife pe konsideripe kotar Kosovake institucie sar 'but zorale' niyekh, 'zorale:' shov, 'kishle' enya, 'but kishle' trin.

⁶⁴ Reprezentya kotar Presidentesko Ofisi, reprezentya kotar Ofisi vash Legalune Puqipy e Sheruneministresko, reprezentya e Ofisesko e Sheruneministresko, reprezentya kotar MKI.

⁶⁵ Reprezenti e Presidenteske Ofisesko, reprezenti e Ofisesko vash Legalune Puqipy e Sheruneministresko.

kotar akala reprezentyia, leindoy ktor o harno mandati e KKK jenengo,⁶⁶ KKK godidipesko statusi⁶⁷ ayekha vi nanipe e phikoipesko kotar institucie.⁶⁸ Pash e akaleske, buderi e jenengo kola alosardile ano KKK nakhavde duy mandatya, kerindoy buti ano KKK vash shtar bersh.⁶⁹ Notadeipe phanglo e adekvatuno komunikipe mashkar KKK thay komunitetya, thay konsultipe e KKK jenengo sine may pozitivuno: trin kotar shtar respodentya notadeinde akava komunikipesko niveli sar ‘shukar’ vay ‘but shukar’.⁷⁰

5.KONKLUZIE

Vash o phanglipe mashkar KKK thay komunitetya kolen reprezentinena o jene, o arakhipya akale rodlaripesko siton kay godinipesko vazdipeske nivelya mashkar komunitetenge reprezentyia ano komunako niveli sito generalune kishlo. Akala kishle niveya e godinipeske vazdipeske nivelengo sugestinena o nanipe e adekvatuna tereneska butyako e KKK thay e regularune konsultipesko e komunitetengo phanglo e legislacia, publikuni politika thay programya e relevancako ko komunitetya. Generaluno koncenzusi kotar interviste kay kerdile sito kay bujeti e KKK na sito adekvatuno te kerel ayekha tereneske aktivitetya vay godideipya. Implikipya akale harnipyengo siton butverutne. Bizo regulaurno konsultipe, KKK nashti te therel adekvatuno sensi e puqipyengo kolencar arakhlona o komunitetya kay musay te adresingyol kotar akava mehanizmi. Te sine kay o komunitetya na janena vash akava mehanizmo, e instance e puqipyenge bayrola kotar komunitetenge jene ko KKK reprezentyia sito may hari frekvantuni, thay ayekha nesave puqipya vazdingyona kotar KKK reprezentyia ko Kosovake institucie. Nanipe e yaveripyengo kontribuinela ano may hari impakti e mehanizmesko sar ayekha. KKK musay vash akava te kedel komentya kotar komunitetenge reprezentyia vash legislacia, publikuni politika thay programya kola siton vash komunitetya. Ano may fundamentaluno niveli, nanipe e janipyengo vash KKK mangla te phenel kay e lista e akreditime organizaciengi kay shay te nomininen KKK jenen na sito sahastardi. May hari alosaripya e jenengo mekhela o shaibe kay KKK te ovel kerdi kotar komunitetenge reprezentyia kay adekvatune reprezentinena olengo komuniteti thay kola silen kapaciteti te len o butya kola manglona vash pherutne te realizinen o potenciali akale mehanizmesko. O kishlo polyengo yekhippe mangla te phenel kay probabiliteti e puqipyengo kay arkahlona o juvla thay ovela adekvatune diskutimo thay adresimo kotar KKK sito tiknyardo.

Vash notadeipe e phanglipesco mashkar KKK thay Kosovake institucie, puqipya phanglo e leipea thay ktorleipea e jenengo kay reprezentinen o institucien kay silen savahtuno jenipe ano KKK kerela may kishli e influencia e KKK ano akala institucie. May buderi, o relativuno kishlo respondipe musyardo kotar institucie kay lele rekomandipya kotar KKK mothavela kay akate si than vash laqharipe ano ledeipe mashkar KKK thay institucie.

Vash e KKK—ki rola ano komentipe ano rano staze e draft legislaciako, pozitivuno arakhippe akale raportesko sito kay KKK redikhlargya buderi e e draft krisyengo thay strategiengo kay sine planirime te dikhlargyon, o harno gendo e komentiyengo dende mothavela o impakti e KKK phanglo akalea kay sito limitimo. Vash akala konkluzie, mothavgyola kay o kapacitetya e KKK musay te zorakergyon. OSCE aqhola angazhimo te del phikoipe vash KKK ano phiravipe e sfidengo kolencar arakhlona ayekha vi vazdipe e kapacitetengo olenge jenengo vash specifikune sure hramime ano akava raporti.

6.REKOMANDIPYA

Vash Presidentesko Ofisi

⁶⁶ Reprezenti e KHIK.

⁶⁷ Reprezenti e MKI.

⁶⁸ Reprezenti e MKI, reprezenti e Ofisesko e Sheruneministresko, reprezenti e Legalune Ofisesko e Sheruneministresko.

⁶⁹ Intervista e reprezentyencar e KKK Sekretaresko;

⁷⁰ ‘But shukar’ reprezenti e Presidenteske Ofisesko, reprezenti e Ofisesko e Sheruneministresko, shukar: reprezenti e MKI.

- Te sigurinel kay KKK—ko bershuno raporti sito buderuno vash te sigurinel olesko efektivuno funkcionipe vash sakoya thavd kay sitoy listimi ano Artiklo 26.3 e Statutesko e KKK (na numay o minimalune harjipyencar asocime vash funkcionipe e Sekretariatesko thay kedipya).

Vash institucie kay lena o rekomandipya vay komentya vash draft legislacia kotar KKK

- Te sigurinel kay KKK lela o mangle respodipya andar yekh masek, leindoy kotor o planirime thay lele akcie ano respodipe e rekomandipyenge, vay sebepya vash na leipe e akciengo, sar hramisalo ano Artiklo 24 e Statutesko e KKK, Artiklo 12(12) e Krisesko vash Komunitetya, thay Artiklo 70 vash Rola a Procedurenge vash Raipe.

Vash KKK Sekretariati

- Te phanglon pe specifikune institucie kolenge biqhaldile o rekomandipya vay komentya vash draft legislacia, te sigurinen kay KKK lela o mangle respodipya, sar hramingyola ano Artiklo 24 e Statutesko e KKK;
- Te sigurinel kay draft legislacia dendili ko sah KKK jene ano manglo vahti, te keren shayuno o adekvatuno dikhlaripe thay draftipe e komentiyengo;
- Te sigurinen o adekvatuno implementipe e akreditipesko thay nominipeske procedure (sar hramingyola ano Artiklo 13.2.3 e Statutesko), leindoy kotor o mase kay publikune te promovinen thay te ulaven informacia vash akreditipeske procedure vash registripe e biraipkana asociaciako thay organizaciako, e reseya vash bayripe e gendosko e akreditime organziaciengo thay ayekha bayarindoy o komunitetengo reprezentipe, specifikune inkuriandoy e juvlen;
- Phikoipe e KKK kapacitetengo vash te komentinen e draft legislacia (sar hramisalo ano Artiklo 13.2.6 e Statutesko), organizindoy kapacitetengo vazdipe vash neve KKK jene, leindoy kotor vash sar te komentinen e draft legislacia, leindoy kotor e komponentya vash polyenge yekhipya vash te bayaren o kapaciteti e juvleno thay murshengo kay te oven shayutne te integringyon e polyengi perspektiva ano procesi;
- Phikoinen tereneske aktivitetiya thay promovinen vizibiliteti e KKK, sar hramingyola ano Artiklo 13.2.5 e Statutesko.

Vash o jene e KKK

- Te keren regularune tereneske thay godinipeske vazdipeske aktivitetiya kote dikhlardo gendo e komunitetengo ano numerikuno minoriteti jivdinela, vash e rola thay godornipe e KKK, ayekha sigurindoy kay ayekha aktivitetiya targetinena e murshen thay juvlen thay kay polyengo konsideripe sito hramimi komponenta e inicialune planiripesko;
- Sigurinen kay komentya vash e draft legislacia siton kerde thay dende ano manglo vahti.

Vash institucie kay silen savahtune beshlinya ano KKK

- Te alosaren e savahtune reprezentyen e instituciengo ano KKK;
- Te sigurinen o kotorleipe thay nakhavipe ano KKK kedipya.

Annex 1. Rekomandipya biqhalde ko institucie

Puqipe/Krisi	Institucia/e kote biqhaldile o rekomandipya	Respodipe kotar institucia/e	KKK notadeipe e rezultatyengo	Lelile o rekomandipya pe konsideripe kotar institucia/e?	Akcie lelile kotar institucia/e
Deipe e civilune statuseske dokumentyengo/qh ibyake hakaya (nane forme e dokumentyenge deipesko pe Turkyuni thay Boshnyakuni qhib ano komune kote o qhibya siton ofisialune ano lokaluno niveli).	Civilune Registripeski Agencia	X	Civilune Registripeski Agencia lela o mangle akcie thay pe 2015 dengya solucia vash o puqipe adresimo kotar Konsileske rekomandiya .	✓	Civilune Registripeski Agencia (CRA) kedingya e butyarni grupa pe 5 Yuni 2015, kote o sah forme thay dokumentya vash civiluno registripe analizisale. O nanipya kay araxhlile laqhardile thay modifikisale ano kompyuterengo sistemi kay dena o sah forme e identifikipeske kartengo, sar si pe rekomandipya e KKK.
Butyaripe e na buderune komunitetenge jenengo ano civilune servisya/implementipe e Krisesko vash Civilune Servisya (regulipe e reprezentipesko ano numerikuno minoriteti ano centralune niveleske civilune servisya).	Minsitria vash Evropake Integripya	X	Na kerdile alqharipya ani niyekh akale ministriendar	X	Na lelile akcie.
	Ministria e Hakaipeski	X		<i>Ajukergyona informacie</i>	<i>Ajukergyona informacie</i>
	Ministria e Ekonomikune Evolviripesko	X		✓	E ministria lela 18 kotleutnen kotar na buderune komunitetya pe 2016.
	Ministria e Financiengi	✓		<i>Ajukergyona informacie</i>	<i>Ajukergyona informacie</i>
	Ministria e Avruno Butyengi	X		<i>Ajukergyona informacie</i>	<i>Ajukergyona informacie</i>
	Ministria e Sastipeski	X		X	Na lelile akcie.
	Ministria e Tregoski thay Industria	✓		X	Na lelile akcie.
Impelemtnipe e Krisesko vash Vastipe e Qhibyengo ano komunako niveli.	Komuna e Prishtinaki/Priština	X	Sar si pe informacie kotar KKK jene, palo deipe e	✓	Komuna restrukturingya o translaciake yekhlinya thay komuna dengya klaro godideipya sar o ofisya musay te

		rekomandipyengo, relevantue komune kerde laqharipya, numay na si dosta.		implementinen o krisi vash qhibya vash te sigurinen o savahtuno vastipe e Srbyuna thay Turkeyuna qhibyako. Akcie kola lelile kotar komune si ayekha: Translacia e sah komunake dokumentyengo ani Srbyuni qhib, leindoy kotor o buderune decisie, kola na sine irande may angle. Pherune, simultanyuni translacia laqhardili thay si regularuni translacia ani komunaki veb qham.
Komuna e Prizrenoski	X		✓	Sherunesko protokolesko ofisi mothavde kay on na respodinde ano hramipe e rekomandipyengo lele kotar KKK feri so on may angle lele o mangle mase thay akcie, vash te sigurinen o savahtuno vastipe e Turkeyuna thay Boshnyakuna qhibyako.
Komuna e Peyaki/Peć	X		✓	Yekh translatori lelilo thay o ofisialune dokumenta e komunake irandile. Buderi e dokumentyengo sine publikime ani komunaki veb qham. Translacia kerdili ano sah ofisialune kedipya e komunake.
Komuna e Vrdloriguna Mitrovicaki	X		<i>Ajukergyona informacie</i>	<i>Ajukergyona informacie</i>
Komuna e Gilanaki/Gnjilane	X		X	Na lelile akcie.
Komuna e Vushtriaki /Vuçitrn	X		X	Na lelile akcie.

<p>Redikhalripe e medialune thanesko ano RTK vash Kosovako Goranyune thay Kosovako Kroatyune komunitetya.</p>	<p>Bordi & Direktori e RTK</p>	<p>X</p>	<p>Direktori e RTK—ko ikalgya decisia vash transmetipe e programyen go pe Goranyuni qhib, thay sikavgya duy stafeske jenen, numay programesk o transmetipe pandar na shrdingya. Sar si pe Kroatyuno komuniteti, na si hramime akcie kay lelife.</p>	<p>✓</p>	<p>Rekomandipya lelife specialune phanglo e Kosovake Goranyune komuniteteske, ji kay vash Kosovako Kroatyuno komuniteti o procesi phiravgvola.</p>
<p>Vastipe e shkolake pustikengo vash Turkyune thay Boshnyakune komuniteteske studentya.</p>	<p>Ministria vash Edukipe, Skencia thay Tehnologia</p>	<p>X</p>	<p>Ini kay MEST lela akcie vash phikoinel e siklovnene shkolake pustikencar, nesave shkolake pustika vash akala komunitetya pandar na si.</p>	<p><i>Ajukergyona informacie</i></p>	<p><i>Ajukergyona informacie</i></p>
<p>Kvot vash kotorleipe e studentyengo kotar na buderune komunitetya ano Univerziteti e Prishtinako/Priština .</p>	<p>Rektori e Univerzitetesko e Prishtinako/Priština Ministria e Edukipeski, Skencia thay Tehnologia</p>	<p>X</p>	<p>MEST mekhla yekh Administrativ uno Dokumenti vash aplikipe e afirmativune masengo.</p>	<p>X <i>Ajukergyona informacie</i></p>	<p>Na lelife akcie. <i>Ajukergyona informacie</i></p>

PERFORMANCA
THAY IMPAKTIE
KONSULTATIVUNE
KONSILESKO
VASH KOMUNITETYA

2015-2016